

(/)

🏠 (/)

> Danmark - Historie og topografi ([http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/historie-og-topografi-11-](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/historie-og-topografi-11-11-11)

11-11)

> Bøger (<http://www.historie-online.dk/boger>)

> Anmeldelser (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5>) > Trap Danmark 14: Varde, Esbjerg, Fanø

← Forrige artikel (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/historie-og-topografi-11-11-11/grejsdalen>)

Trap Danmark 14: Varde, Esbjerg, Fanø

Kategori: Anmeldelser

Visninger: 1452

Del artikel: **f** ([https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=http://www.historie-](https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/historie-og-topografi-11-11-11/trap-danmark-14-varde-esbjerg-fanoe)

[online.dk/boger/anmeldelser-5-5/historie-og-topografi-11-11-11/trap-danmark-14-varde-](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/historie-og-topografi-11-11-11/trap-danmark-14-varde-esbjerg-fanoe)

[esbjerg-fanoe](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/historie-og-topografi-11-11-11/trap-danmark-14-varde-esbjerg-fanoe)) **t** (<https://twitter.com/home?status=.> Aktiviteten kan ses på

[http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/historie-og-topografi-11-11-11/trap-](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/historie-og-topografi-11-11-11/trap-danmark-14-varde-esbjerg-fanoe)

[danmark-14-varde-esbjerg-fanoe](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/historie-og-topografi-11-11-11/trap-danmark-14-varde-esbjerg-fanoe)) **in** (<http://www.linkedin.com/shareArticle?>

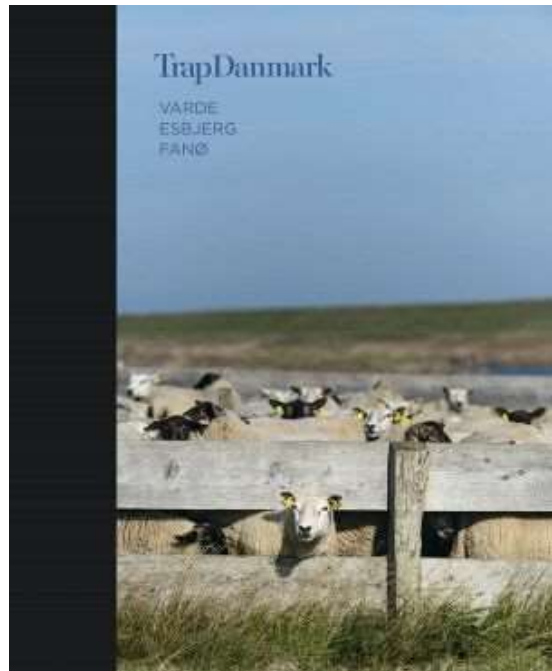
mini=true&url=http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/historie-og-topografi-11-11-11/trap-danmark-14-varde-esbjerg-fanoe&title=)

Trap Danmark, 6. udgave, bind 14: Varde, Esbjerg, Fanø.

Udg. af Trap Danmark A/S og Gads Forlag A/S. 336 sider.

Af Poul Porskær Poulsen, historie-online.dk

Trap Danmark er efterhånden nået ret langt i sin serie – skønt fynboerne stadig venter spændt på at blive beskrevet – og vi er blevet fortrolige med fremstillingen. Altså det med at der i modsætning til de ældre udgaver ikke blot remses forhold, personer og institutioner op sogn for sogn, men man har skrevet oplysninger og historier sammen til en læseværdig tekst under temaerne Natur, Historie, Byerne, Kultur, Samfund og erhverv. Men det er jo forskellige steder i landet, der fokuseres på, så forskellene i de enkelte bind udgøres naturligvis af de forskellige landskaber og de forskellige historiske og samfundsmæssige udviklinger.

Bind 14 bringer os til sydvestlige ved Vadehavet; den store havneby Esbjerg med fiskeri- og offshorevirksomhed, Danmarks ældste by, Ribe, den herlige ferieø Fanø, som også er sin egen kommune, Varde Kommune med Kærgård Klitplantage og det spændende Tirpitz Museum. Der er i øvrigt også et spændende tresiders indskud om Vadehavet (side 144-146).

Jo, der er masser af interessant stof at gøre sig bekendt med i dette bind af Trap Danmark.

Varde Kommune er ganske stor og strækker sig fra Ho Bugt i syd til Ringkøbing Fjord i nord, og fra Blåvandshuk i vest og 50 km ind i landet. Indbyggertallet er kun på godt 50.000, og den store by er Varde med ca. 14.000 indbyggere. Historien i Varde Kommune fortæller om landbrugets dominans langt op i tiden, specielt kvægbrug og okseeksport. Byen havde tidligere nogle af landets største kvægmarkeder. Og kvægbruget gav sig også udtryk i, at her blev oprettet landets første andelsmejeri i Hjedding i Ølgod Sogn i 1882 – hvor landmændene selv ejede produktionsmidlerne og stemte efter hoveder og ikke efter høveder. Længs kommunens 83 km kystlinje var der naturligvis også en del fiskeri.

Oksbøl Kaserne (tidligere Oksbøl Lejren) blev anlagt af hæren fra 1929 som skydeterræn. Området blev overtaget og udbygget af tyskerne under besættelsen, og i forbindelse med befrielsen i 1945 blev tyske flygtninge interneret i Oksbøl. På et tidspunkt løb antallet af flygtninge op på 36.000. Oksbøl Kaserne er stadig militært øvelsesterræn, det største samlede militære område i Danmark.

I dag er det dominerende erhverv i Varde Kommune turismen, faktisk har Varde Kommune landets fjerdestørste turistsættning, og kommunen har næstflest kommercielle overnatninger i landet. Det er især tyske turister, der skaber denne omsætning, og de kan bl.a. besøge det interessante Tirpitz Museum i forbindelse med en tidligere tysk kanonstilling. Her fortælles historien om Vestvolden, vestkysten som sådan og det nordiske guld, ravet. Og inde i Varde kan man besøge Otto Frello Museet, der indeholder malerier, der ligger et godt stykke ud over, hvad man er vant til at se.

I 1944 påbegyndte besættelsesmagten byggeriet af kanonstillingen Batterie Vogelneustein ved Blåvand som en del af Atlantvolden. Byggeriet var stadig i gang ved Befrielsen 1945, og kun to massive kanonbunkere, hvoraf det ene skulle have været udstyret med en kanon fra krigsskibet Tirpitz, stod færdig. Museumstilbygningen, tegnet af Bjarke Ingels Group, stod færdig 2017. Foto: Palle Peter Skov/ Trap Danmark

Esbjerg Kommune er en ganske forskelligartet sammenstilling. Den store havneby Esbjerg er ganske ny, og specielt efter anlæggelsen af havnen i 1874 voksede byen eksplosivt med fiskeri, færgedrift mm., og i dag er det offshorevirksomheden, der er motoren. Men der er skam også kultur i denne vestjyske perle – musikhus og et godt kunstmuseum, konservatorium, spillesteder, fiskeri- og søfartsmuseum, kulturhistorisk museum, byhistorisk arkiv osv. Mod syd i kommunen ligger den gamle by, Ribe, med domkirken og de smukke huse i de smalle gader. Her har man vikingemuseum, heksemuseum og meget mere. Og inde i landet ligger så Bramming, der blev stationsby ved anlæggelsen af Den Vestjyske Længdebane 1874-75.

Det centrale Ribe set fra nord mod sydøst. Ribe Å løber gennem byen, hvor den passerer Mellemdammen, der sammen med de tilstødende gader udgør Ribes handels- og servicecentrum. Byens profil markeres af den store Ribe Domkirke på Torvet. Foto: Palle Peter Skov/Trap Danmark.

Det er jo især historien, der interesserer os på historie-online, og historie er der masser af i Esbjerg Kommune. I første række naturligvis Ribe, der opstod som handelsplads omkring 700, og sporene fra vikingetid og middelalder er ganske omfattende her i Nordens ældste by. Både som handelscenter med okseeksporten som det vigtigste og religiøst centrum med et bispesæde 948 og domkirken fra begyndelsen af 1100-årene. Vi møder også den kendte heks, Maren Splids, en velhavende kvinde, som blev brændt i Ribe 1641. Hele den historie er inciterende beskrevet på det nye heksemuseum i Ribe. Efter nederlaget i 1864 mistede Ribe en stor del af sit opland, hvilket naturligvis havde betydning for handelsbyen, og anlæggelsen af Esbjerg havn i 1874 (beskrevet med insert side 168-169) og byens købstadsværdighed 1899 trak opmærksomheden noget væk fra den gamle by. En række virksomheder skød op i havnebyen, hvor danske landbrugsprodukter blev udskibet til det store engelske marked. Esbjergs vækst var ganske voldsom; omkring 1850 var her kun et par gårde og tre huse, i 1911 var byen nået op på næsten 20.000, mens Ribes indbyggertal samtidig lå lidt over 5.000. Og Esbjergs vækst fortsatte i det 20. århundrede, hvor offshoreindustrien efterhånden dominerede, mens Ribe især satsede på turisme.

Fra havnen i Esbjerg kan man tage færgen til Fanø, der trods sin lidenhed er en selvstændig kommune, formodentlig med en del samarbejdsaftaler med den store bykommune på den anden side af vandet. Det første, man møder på Fanø er handels- og servicebyen Nordby. Her er en række gode forretninger langs hovedgaden, der er skole, rådhus og museum. Nordby er altså kommunens administrative centrum, og for øjeblikket er borgmesteren fra noget så sjældent som Alternativet. I den anden ende af øen ligger den idylliske landsby Sønderho, tidligere en uhyre driftig søfartsby; i 1803 rådede Sønderho over 93 fartøjer, og de mange sejlskibe var at finde på alle verdenshave i 1800-årene. Men med sejlskibenes endeligt mod slutningen af 1800-tallet var det også slut med Sønderhos storhedstid. I dag er det en udpræget turist-landsby, hvor man kan spadserere i gaderne og beundre de smukke huse, gå på kunstmuseum eller se på de mange kirkeskibe i Sønderho Kirke.

Fanøs søfartshistorie er meget interessant (side 289) og tog for alvor fart, da øen blev købt fri fra kronen i 1741, for nu var der ud over fiskeri og landbrug også mulighed for at drive handel og søfart. Så fannikerne byggede flere og flere og større og større skibe. I 1859 havde Fanø landets største flåde uden for København. Og tonnagen steg gennem 1800-tallet, indtil dampskibene udkonkurrerede sejlskibene.

Midt på øen ligger Rindby Strand, der som Fanø Bad lidt længere nordpå er sommerhusområde. Og stranden er bred hele vejen på vestsiden, og det benytter mange turister sig af. Både til at bade og solbade, køre i bil, spadsere, og så kan man en gang om året have svært ved at komme frem på stranden, når der er international drage-festival, der trækker en masse mennesker, ikke mindst tyskere, til.

Færgen fra Esbjerg til Fanø på vej ind mod Nordby. I baggrunden, ud mod Vesterhavet, ses højsandet Søren Jessens Sand. Foto: Palle Peter Skov/Trap Danmark.

Bind 14 af Trap Danmark giver en fin beskrivelse af de tre sydvestljyske kommuner. Mange mennesker vil nikke genkendende til beskrivelserne af både natur og historie, for de tre kommuner har et utal af sommerhuse og besøges hvert år af mange tusinde turister fra hele landet og fra Tyskland. Nu har turisterne og alle andre fået et opslagsværk, som sommerhusejerne naturligvis må have liggende, så man hurtigt kan slå op i de mange facts. Som sædvanlig kan man nyde alle de fine nye og gamle billeder som supplement til teksten. Så jo, Trap Danmark holder skruen i vandet.

[Historie-online.dk, den 24. november 2020]

← **Forrige artikel** (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/historie-og-topografi-11-11-11/grejsdalen>)

SE RELATEREDE ARTIKLER

(<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/historie-og-topografi-11-11-11/soenderjyllands-historie-1>) (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/historie-og-topografi-11-11-11/trap-danmark-bind-31>) (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/historie-og-topografi-11-11-11/femten-fortaellinger-fra-det-gamle-danmark>)